

בס"ד, ח' אדר התשפ"ה

סנהדרין דף פ"א – עבירות כפולות, עבריין מועד, רוצח בלי עדים והבועל ארמית

שאלות:

1. רגע לפני שנמחקות לו נקודות ישנות, מיקי ביצע עוד עבירת תנועה חמורה. הוא יצטרך קורס נהיגה מונעת?

דין מי שנתחייב בשתי מיתות בית דין

המשנה הביאה מחלוקת בעניין מי שנתחייב בשתי מיתות בית דין שנידון במיתה החמורה. הגמרא שואלת שזה דבר פשוט, איך יתכן שאם אדם עבר עבירה חמורה, יעבור עכשיו עבירה קלה וירוויח וינצל מהעונש החמור?
רבא מתרץ שהחידוש הוא במקרה שכבר נגמר דינו למיתה קלה, ואחר כך עבר עבירה חמורה - שלא נאמר שהוא כרגע כבר נחשב כמת, ואז העדות על העבירה חמורה לא תחשב כי אי אפשר להזים אותה כמו כל נידון למוות (תוספות).

הגמרא מביאה מקור לדין הזה מפסוקים ביחזקאל: "וְהוֹלִיד בֶּן־פְּרִיץ שֶׁפָּרַדְם... וְאֶת־אִשְׁתִּי רָעָהוּ טָמְא... וְאֶל־הַגְּלוּלִים נָשָׂא עֵינָיו" - רציחה (בסיף), אשת איש (בחנק), ועבודה זרה (בסקילה), ובסוף נאמר "מות יומת דמיו בו" - שדנים אותו במיתה החמורה (סקילה). (גזירה שווה דמיו בו).

רב נחמן בר יצחק מקשה שאולי כל העבירות האלה בסקילה: ומדובר על בן סורר ומורה, נערה המאורסה ועבודה זרה. הגמרא דוחה אז מה החידוש של יחזקאל?, אם הוא רק רוצה לחזור על דברי התורה הוא אמור לחזור באותה לשון של משה רבינו ולא בדוגמאות האלה (יד רמה).

הפסוקים ביחזקאל בהתחלה מתארים את הצדיק שעליו נאמר בסוף התיאור "צדיק הוא חיה יחיה", ורק אחר כך מתארים את הפסוקים של הבר שיכול לצאת ממנו שהוא עושה את כל התועבות שתיארנו.

רב אחא בר חנינא דורש את הפסוקים על הצדיק: "אל ההרים לא אכל" - שלא אכל בזכות אבותיו, "ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל" - שלא הלך בקומה זקופה, "ואת אשת רעהו לא טמא" - שלא ירד לאומנות חברו, "ואל אשה נדה לא קרב" - שלא נהנה מקופה של צדקה (שזה דבר מגונה לאדם הגון וכל דבר מגונה נקרא נידה) (יד רמה).

רבן גמליאל היה בוכה כשהיה מגיע לפסוק "צדיק הוא חיה יחיה" ואומר: רק מי שעושה את כל אלה יחיה ומי שעושה רק אחד מהם לא? **ר' עקיבא** ענה שכמו שבפסוק "אל תטמאו בכל אלה" הכוונה היא לאחת מהעבירות, כך גם כאן הכוונה שמי שעושה אחת מהמצוות האלה - יחיה.

2. גיסתו של דוד התחתנה. האם חומרת האיסור של דוד כלפיה השתנתה?

דין הזיקה הראשונה לפי ר' יוסי

המשנה הביאה מחלוקת בעניין מי שעבר עבירה אחת שיש בה שתי מיתות (כמו הבא על חמותו שהיא גם אשת איש): לפי **תנא קמא** - נידון במיתה החמורה. **ר' יוסי** אומר שנידון בזיקת האיסור הראשונה שחלה עליו.

הגמרא מביאה ברייתא שמדגימה את שיטת ר' יוסי, שסובר שאיסור לא חל על איסור, אז גם אם יש איסור חמור מאוחר יותר הוא לא חל על האיסור הקל:

- אם האישה הייתה קודם חמותו (כשהתחתן עם הבת שלה היא הייתה אלמנה) ואחר כך נעשית אשת איש - נידון בדין חמותו (שריפה), כי זו הזיקה הראשונה שחלה עליו.
- אם הייתה קודם אשת איש ואחר כך נעשית חמותו (כשנשא את בתה) - נידון בדין אשת איש (חנק), כי זה האיסור הראשון.

רב אדא בר אהבה מקשה לרבא: מדוע במקרה שהייתה קודם חמותו ואחר כך נעשית אשת איש לא יתחייב גם על איסור אשת איש? הרי ר' אבהו אמר שר' יוסי מודה באיסור מוסיף שאיסור חל על איסור - כשהאיסור השני מוסיף ואוסר על אנשים נוספים (כמו איסור אשת איש שאוסר אותה על כל העולם).

רבא עונה לו: אתה הורג אותו בשתי מיתות? אמנם ר' יוסי מודה שאיסור אשת איש חל על איסור חמותו לעניין שוגג (שיצטרך להביא שני קרבנות), אבל כשנידון למיתה אי אפשר להרוג אותו פעמיים.

3. חזי נתפס פעם שלישית שהוא עובר באדום. האם לבית המשפט יש סמכות להחמיר בעונשו?

דין מי שלקה ושנה בעבירה

המשנה מביאה דין שמי שלקה ושנה בעבירה - בית דין מכניסים אותו לכיפה (צינוק) ומאכילים אותו שעורים עד שכרסו מתבקעת. הגמרא שואלת: וכי משום שלקה ושנה בעבירות שלא כל כך חמורות בית דין כונסים אותו לכיפה למאסר ומקרבים את מותו?

ר' ירמיה בשם ריש לקיש מתרץ שמדובר במלקות על עבירות שחייבים עליהן כרת. האדם הזה חייב מיתה בידי שמים (כרת), אבל בינתיים בשמים החליטו שיש לו עוד זמן, וכיוון שהוא מפקיר את עצמו לעבירות - בית דין מקרבים את מיתתו.

ר' יעקב מבאר לר' ירמיה בר תחליפא שזה דווקא במלקות, שעבר ושנה על אותה עבירה עצמה על כרת אחת. אבל אם לקה על שתיים או שלוש כריתות שונות - לא מכניסים אותו לכיפה, כי הוא רק רוצה לטעום איסורים שונים הוא לא מפקיר את עצמו סתם לעבירות.

הגמרא מקשה על המשנה שאומרת "מי ששנה" - משמע שמספיק פעמיים, שזה לא כדעת רשב"ג שצריך שלוש פעמים לחזקה. רבינא מתרץ שאפשר להעמיד את המשנה גם כרשב"ג, כי שלוש העבירות עצמן מחזיקות אותו כרשע, ולא עונש המלקות.

הגמרא מביאה ברייתא ומנסה להעמיד שיש מחלוקת: לפי תנא קמא - בפעם השלישית מכניסים אותו לכיפה, ולפי אבא שאול - רק ברביעית. הגמרא רוצה להעמיד שהם נחלקו בדיוק במחלוקת של רבי ורשב"ג מתי נוצרת חזקת עבריין. רבינא דוחה ואומר שכולם מסכימים לדעת רשב"ג שחזקה היא בשלוש פעמים, והמחלוקת היא כמו שתירצנו קודם האם חזקה נוצרת מהעבירה עצמה או מעונש המלקות.

אבל הגמרא מקשה מברייתא אחרת שעוסקת במקרה של התראה שאין בה חיוב מלקות - שהתרו בו ורק שתק או הרכין ראשו, ושם גם יש את אותה מחלוקת בין תנא קמא ואבא שאול. לכן רבינא מתקן את התירוץ שהמחלוקת היא אם צריך התראה מיוחדת להכנסה לכיפה - תנא קמא סובר שלא צריך, ואבא שאול סובר שצריך.

רב יהודה מתאר שהכיפה היא חדר בגובה של אדם. **וריש לקיש** מוצא רמז לדין כיפה מהפסוק "תמותת רשע רעה" - שמי שהוחזק כרשע, מיתתו תהיה ברעה. רש"י מסביר שדין כיפה הוא ודאי הלכה למשה מסיני וזה רק קצת רמז **וריש לקיש** מוסיף דרשה נוספת שקשורה לרעה על הפסוק "כי לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה" - שהמצודה הרעה היא חכה קטנה שתופסת דגים גדולים.

4. בני ראש ארגון פשע שהמטרה מתקשה להרשיע אותו. האם ניתן לעצור אותו מעצר מנהלי?

דין רוצח בלי עדים

המשנה **מביאה** דין שההורג נפש בלי עדים - מכניסים אותו לכיפה ומאכילים אותו לחם צר ומים לחץ.

הגמרא שואלת: אם אין עדים, מאיפה יודעים שהוא הרג ושנוכל להענישו? ומביאה שלושה מקרים:

- **רב** אומר: בעדות מיוחדת - שני עדים שראו את הרצח ממקומות שונים.
- **שמואל** אומר: כשהרג בלי התראה.
- **רב חסדא** בשם **אבימי** אומר: כגון שהעדים הוכחו בבדיקות אבל לא הוכחו בחקירות, כמו המעשה **שבן זכאי** בדק את העדים בעוקצי תאנים - גם אם פטרו אותו ממיתה בגלל הכחשה קטנה בבדיקות, עדיין העדות אמת ומכניסים אותו לכיפה.

הגמרא שואלת: למה במקרה הקודם (של מי שלקה ושנה) מאכילים אותו שעורים עד שכרסו מתבקעת, וכאן מאכילים אותו רק לחם צר ומים לחץ? **רב ששת** עונה שזה אותו דבר: בהתחלה נותנים לו לחם צר ומים לחץ עד שיוקטנו מעיו, ומאחר שקטנו מעיו השעורים מנפחים אותם וכרסו מתבקעת.

5. מה דינו של מי שבועל גויה?

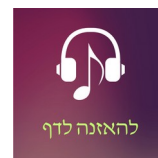
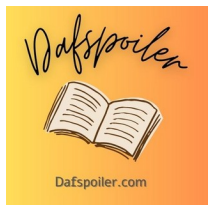
דינים שונים בעונשי מיתה

המשנה **מביאה** מספר דינים הקשורים לעונשי מיתה:

1. הגונב את הקסוה (כלי שרת במקדש) - קנאים פוגעים בו.
2. המקלל בקוסם - קנאים פוגעים בו.
3. הבועל ארמית (גויה) - קנאים פוגעים בו.
4. כהן ששימש בטומאה - אין אחיו הכהנים מביאים אותו לבית דין, אלא פרחי כהונה מוציאים אותו חוץ לעזרה ומפציעים את מוחו בגזירין
5. זר ששימש במקדש - **רבי עקיבא** אומר בחנק, **וחכמים** אומרים בידי שמים.

הגמרא שואלת מהי "קסוה"? **רב יהודה** אומר שזה כלי שרת, כמו שנאמר "ואת קשות הנסך". הגמרא שואלת איפה יש רמז שיש מיתה על גניבת כלי שרת? ומביאה רמז מהפסוק "ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו" - שמפרשים את המילה "כבלע" מלשון גניבה. אבל זה רק רמז בעלמא, כי עיקר הפסוק מדבר על הלויים שהוזהרו שלא לראות את כלי השרת כשהם הולכים לשאת אותם במסעות.

לגבי "המקלל בקוסם": **רב יוסף** שונה ברייתא שמסבירה "יכה קוסם את קוסמו" – שהוא רואה אדם שהוא קוסם ואומר שהקוסם הזה יכה את 'קוסמו' כלומר את מי שנתן לו כח לעשות את

הקסמים. המקלל חושב שלקוסם יש כח לקלל כלפי שמים.
חכמים (ויש אומרים **רבה בר מרי**) אומרים: שמדובר שמקלל את חברו ואומר "יהו קוסם לו ולקונו ולמקנו" - שמבקש שהקוסם יקלל גם את חברו וגם את ריבונו של עולם שהוא קונה את העולם ומקנה לבריותיו את טובו.